

Perusopetuksen rahoitus

Valtio osallistuu kuntien tehtävien ja toiminnan rahoitukseen sekä valtionosuuksilla että valtionavustuksilla. Valtionosuuksilla tarkoitetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuksista annetun lain (618/2021) mukaista valtionosuutta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaista rahoitusta. **Kunnan peruspalvelujen valtionosuudet muodostavat pääosan valtionosuusrahoituksesta.** Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukainen valtionosuus kohdistuu puolestaan sellaiseen toimintaan, jonka laajuus kuntien kesken vaihtelee huomattavasti ja on kustannustasoltaan huomattavasti tavanomaista perusopetusta korkeampaa. Valtionosuudet ovat luonteeltaan yleiskatteellisia, joten kunnat voivat itse päättää niiden kohdentamisesta.

Valtionavustukset ovat korvamerkittyjä avustuksia tiettyyn toimintaan tai hankkeeseen ja niihin sovelletaan usein valtionavustuslakia (688/2001). Ne ovat merkitykseltään selvästi valtionosuuksia pienempiä, mutta yksittäisen kunnan kannalta niiden merkitys voi olla toisinaan merkittäväkin. Tiivistettynä esi- ja perusopetuksen rahoitus muodostuu valtion talousarviossa neljästä kokonaisuudesta:

- 1) Kuntien peruspalveluiden valtionosuus (VM hallinnoi) mom. 28.90.30
- 2) Esi- ja perusopetuksen täydentävä valtionosuusrahoitus (OKM hallinnoi) mom. 29.10.30
- 3) Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (OKM/OPH hallinnoi) mom. 29.10.01
- 4) Esi- ja perusopetuksen avustukset (OKM/OPH hallinnoi) mom. 29.10.20 ja 29.10.30

Rahoitukset 1 sekä 2 ovat lakisääteisiä menoja, joihin ei voi ilman lainmuutosta vaikuttaa. Kohta 3 on luonteeltaan pysyvää, koska rahoituksella turvataan valtion oppilaitosten toiminta. Kohta 4 sisältää harkinnanvaraisia menoja muutamin poikkeuksin. OKM katsoo, että mm. kansainvälisiin sopimuksiin ym. perustuvia avustuksia ei voida lähtökohtaisesti pitää harkinnanvaraisina.

Tässä muistiossa keskitytään **talousarviossa OKM:n momenteilla** olevaan rahoitukseen **vuoden 2024** tasossa ja menot on eritelty pysyviin/ lakisääteisiin (s.2) sekä harkinnanvaraisiin (s. 3) menolajeihin, jotka käyvät ilmi alla olevista taulukoista.

Pysyvä rahoitus

1. Esi- ja perusopetuksen täydentävä valtionosuusrahoitus, vuoden 2024 ennakkollinen määrärahasato	
1.1. Perusopetukseen valmistava opetus	90 306 000,00
1.2. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus	52 290 000,00
1.3. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat viisivuotiaat	3 622 000,00
1.4. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen aineenopetus (HUOM! valtion talousarvion rajoissa)	3 800 000,00
1.5. Ulkomailla toimivien koulujen rahoitus perusopetuslain mukaiseen opetukseen	4 030 000,00
1.6. Yksityisen opetuksen järjestäjän alkavan ja laajenevan toiminnan rahoitus	3 922 000,00
1.7. Lisärahoitus pidennettyyn oppivelvollisuuteen, vaikeimmin kehitysvammaiset	59 249 000,00
1.8. Lisärahoitus pidennettyyn oppivelvollisuuteen, muut kuin vaikeimmin kehitysvammaiset	212 828 000,00
1.9. Sisäoppilaitoslisä	2 939 000,00
1.10. Koulukotikorotus	850 000,00
1.11. Joustavan perusopetuksen lisä (HUOM! valtion talousarvion rajoissa)	6 000 000,00
1.12. Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus	8 560 000,00
1.13. Yksityisten kielikoulujen kaksivuotisessa esiopetuksessa olevat viisivuotiaat	410 000,00
2. Aamu- ja iltapäivätoiminta	
2.1. Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuus	50 240 000,00
3. Kansainvälisiin sopimuksiin perustuvat menot	
3.1. Euroopan kemikaaliviraston henkilöstön lasten varhaiskasvatuksen järjestämisen menot	500 000,00
3.2. Suomen ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaiset menot	300 000,00
4. Muut pysyvät menot	
4.1. Rahoituslain 45 §:n 1 momentin mukaisiin valtionavustuksiin saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1769/2009) mukaisesti	2 200 000,00
4.2. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot	42 469 000,00
Pysyvä rahoitus yhteensä	544 515 000,00

Lakisääteiset harkinnanvaraiset rahoitukset

1. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 44 §:n mukaiset valtionavustukset, vuoden 2024 taso	
1.1. Digitaalisten oppimisympäristöjen, osaamisen, valmiuksien ja pedagogisten käytänteiden kehittämiseen, alueellisen ja yksilöllisen yhdenvertaisuuden tukemiseen, digitalisaation yhteentoimivuuden edistämiseen digitalisaation viitekehystä toimeenpanevan kehittämisohjelman toimenpiteillä sekä koulujen, oppilaitosten ja kunnallisen varhaiskasvatuksen kansainväliseen toimintaan	3 800 000,00
1.2. Laajamittainen ja suppea kaksikielisen opetuksen järjestäminen sekä kielikylpytoiminta	842 000,00
1.3. Kerhotoiminnan tukeminen	2 865 000,00
1.4. Avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin	2 076 000,00
2. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 45 §:n mukaiset valtionavustukset	
2.2. Rahoituslain 45 §:n 2 momentin mukaiset avustukset saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen (enintään)	75 000,00
2.3. Rahoituslain 45 §:n 2 momentin mukaiset avustukset vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen (enintään)	22 475 000,00
3. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 44 a §:n mukaiset avustukset	
3.1. Esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin	15 228 000,00
4. Valtionavustuslain mukaiset valtionavustukset	
4.1. Saamenkielisten lasten varhaiskasvatuspalveluiden turvaamiseen saamelaisten kotiseutualueen kunnissa (enintään)	240 000,00
Harkinnanvarainen rahoitus yhteensä	47 601 000,00

Harkinnanvaraiseen taulukkoon eritelty rahoitus ei kuitenkaan ole luonteeltaan määräaikaista, vaan avustuksilla on pysyväisluonteisesti tuettu tiettyjä opetuksen toimintoja tarkoilla kriteereillä. Rahoituslain mukaisia tehtäviä ei todennäköisesti kyetä kunnissa järjestämään, mikäli rahoitusta näihin toimintoihin leikataan.